

Ο ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛ-ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

(Συνέχεια από το προηγούμενο και τέλος).

«Γιατί, έγραψαν ο Λασσάλ, έδιώξατο τὸ ὄνομα αὐτὸ Μπρινχίλδη; Εἶμαι γεμάτος ἀπὸ μαύρα προαισθήματα. Ὁ Σίγκφριντ δὲν ἀπόκτησε ποτὲ τὴ Μπρινχίλδη, ἀνέβηκαν στὴ Βολφάλλα χωρὶς νὰ ἐνοηθοῦν ποτέ. Θάπρεπε νὰ προσέξουμε στὰ προσηνύματα αὐτὰ τῆς σιγοφράζ.»

Τὸ «παιδί» τοῦ ἐξαιστηρεύτηκε ὅτι ἦταν μισοῦπα-
σχημένη στὸ Γιάγκο. Ἡ Ἑλένη ἐδίσταζε. «Ἐπὶ τέλους, λέει, παραδίδομαι στὸ Λασσάλ, ἀλλὰ πρέπει νὰ με καταστήσει μὲ τὰ κανονικά μέσα. Δὲ θέλω καθόλου ὑπαγογή.» Χωρίζονται ἡ Ἑλένη ξαναγυρίζει στὴ Γενεύη γιὰ νὰ προεπάρθῃ τὴν οἰκογένειά της. Ὁ Λασσάλ θὰ πᾶι ἀργότερα γιὰ νὰ κἀμὶ ἐπισήμως τὴν αἴτησή του. Ἄν καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ τοὺς ἀρνηθοῦν τὴ συγκατά-
θεσή τους, θὰ φύγουνε μαζί. Καὶ μ' ἓνα γράμμα της στὸ Γιάγκο ζημεῖ νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσή της. «Ξαναβλέπε τὸ Λασσάλ. Ἡ ἐπιτομή πολλὰ λέει.»

Μόλις ξαναγύρισε ἡ Ἑλένη στὴ Γενεύη τὰ γεγο-
νότα ξετυλίγονται γρήγορα. Παίρνουν τὴ πὸ βαρὺ μορφή τους. Ὁ Ντέννιγκες ἀποκρούει τὴν αἴτηση τῆς κόρης του. Δείχνεται τόσο βύρβαρος, ὥστε ἐκείνη φεύγει ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι καὶ πηγαίνει στὸ ξενοδοχεῖον ὅπου ἡμέμεν ὁ Λασσάλ, πού ἔφτασε σὲ λίγο. Συμβαί-
νει τότε κατὰ τὸ ἐξέπληκτο, πού καὶ σήμερον μένει ἀνεξήγη-
το· στὰ παρανόμια τῆς τρελλῆς ἐρωμένης νὰ φύγουν, νὰ τὴν κλέψῃ, ἀφοῦ ἡ κατάσταση ἦταν ἀπελπιστική, ἐκεῖ-
νος ἀποκρίνεται μὲ ἄρνηση. «Θὰ ξαναγυρίσῃς στὸ σπίτι σου, καὶ θὰ σὲ δώσουν σ' ἐμένα μ' ὅλη τὴ θέλησή τους. Κατηγόρησαν πολλὴ τὴν Ἑλένη, ὅτι ἐπῆγε νὰ ρι-
χθῇ ἔτσι στὴν ἀγκαλιά τοῦ Λασσάλ. Βεβαιώθηκε, λέει, ὅτι στὴν κἀμαρά του δὲ συνέβηκε τίποτε ἀπὸ ὅ,τι νομί-
ζουν ὅλοι. «Θεέ μου, οἱ ἐρωτικοὶ στοχαῶμοι ἦταν πολλὴ μακριὰ ἀπὸ μᾶς τὴ στιγμὴ ἐκείνη.»

Καὶ νὰ τώρα ἡ Ἑλένη πάλι στὰ χέρια τῶν δικῶν της. Ὁ βαρὺ δὲν χάνει μήτε στιγμὴ γιὰ νὰ τὴν πε-
ριορίσῃ. Κι' ἂν τὴν πιστέψουμε, τὴν κακομεταχειρίστη-
σαν τότε τὴν ἔβαλαν σὲ κανονικὴ πολιορκία. Τὴν ἐκρα-
τοῦσαν κλεισμένη στὸ δωμάτιό της χωρὶς καμιά ἐπικοι-
νωνία μὲ τοὺς ἔξω. Ὁ πατέρας της μέσα σὲ σικνὲς τρο-
μερὲς ἔφτασε νὰ τὴν τραβήξῃ ἀπὸ τὰ μαλιά. «Ε-
πρεπε νὰ ἀκούῃ τὰ παράπονα ὅλης τῆς οἰκογένειας. ἡ
ἐνωσίς της μὲ τὸν ἐπαναστάτη αὐτὸν θὰ τοὺς ἔφερνε
ὅλους στὴν καταστροφή. Θὰ ἐδυσίαζε τὴ θέσῃ τοῦ πα-
τέρας της διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου τῆς αὐλῆς τῆς
Βαυαρίας, θὰ ἐχάλουσε τὸ στάδιο τῶν παιδιῶν του.

Στὸ δίστημα αὐτὸ ὁ δυστυχισμένος ὁ Λασσάλ πα-
ραδόθηκε σὲς πὸ παραλόγες ἐκδήλωσες τοῦ πὸ τρελ-
λοῦ πάθους. Παρακαλεῖ ὅλους τοὺς φίλους του νὰ μεσο-
λαβήσουν, κινεῖ γῆ καὶ οὐρανὸ. Φτάνει ἴσαμε νὰ κατα-
φύγῃ στὴ μεσολάβηση τοῦ Βαυαροῦ ὑπουργοῦ φόν
Σχρέγκ, ἔπειτα γιὰ νὰ πτύχῃ τὴ μεσολάβηση τοῦ νέου
βασίλεως Λουδοβίκου Β' ἀπειθύνεται στὸ Χάινς ντὶ Μπύ-
λντ καὶ στὸ Ριχάρδο Βάγκερ. Ἐάν οἱ γονεῖς δὲν ὑπο-
χωρήσουν, σχεδιάζει ἐκβίασῃ ν' ἀρπάξῃ τὴν Ἑλένη, νὰ
τὴν πᾶι στὴν Ἰταλία καὶ ἐκεῖ μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ Γα-
ριβάλδη νὰ τοὺς στεφανώσῃ στὴν Καπρέρα ὁ πᾶτερ
Παντολέον....

Ἡ ἀντίσταση τῶν γονέων δὲν ἐλαττώθηκε. Στὸ
Ρυστόδ, κάποιον Ἑλβετὸν ἀξιωματικόν, πού προσάπη-
σε νὰ ξαναρχίσῃ διαπραγματεύσεις καὶ ἐρώτησε τὸ βα-
ρὺν Ντέννιγκες γιὰ ποῦ λόγῳ δείχνει τόσο ἐπιμονή

καὶ ἄγρια ὀννηση, ὁ πατέρας τῆς Ἑλένης ἀποκρίθηκεν.

— Ὁ Λασσάλ εἶνε Ἰσραηλίτης.

— Μὰ καὶ ἡ γυνῆκα σας, βαρὺν, δὲν εἶνε Ἑβραία;

— Βεβαιότατα. Μὰ πέρασε πολλὸς καιρὸς ἀπὸ τὸν
καιρὸ πού τὴν ἐστεφανώθηκα.

Κι' ὅχι μόνον ἦταν Ἑβραία μὰ καὶ τὴν εἶχε στεφα-
νωθῇ χωρὶς τὴ θέληση τῶν γονέων καὶ τῶν δυό τους. Ὁ
Λασσάλ, ὁ Ἰσραηλίτης, στὴν ἀπελπισία του δὲν παρα-
κάλεσε λιγώτερο ἓνα ἐπίσκοπο νὰ τὸν βοηθήσῃ γιὰ νὰ
πάρῃ τὴν Ἑλένη, μὰ προτεστάντισσα.

Τὶ ἔκανεν ὅμως ἡ Ἑλένη; Δὲν ἐλάβαινε πιά γράμμα-
τα τοῦ ἐρωμένου της, τῆς τὰ κρατοῦσαν. Ἐνόμιεν ὅτι
τὴν ἄφισε. Μπαίνει στὴ μέση καὶ ἡ Κυρία Χάτζφελντ
ἡλικιωμένη φιλενάδα τοῦ Λασσάλ. Μὰ καὶ πάλι ἡ οἰ-
κογένειά της ἐπιμένει στὴν ἄρνησί της καὶ τὴν τυραννεῖ.

Καὶ τότε ἔγινε κάτι, πού ἔμενεν ἀνεξήγητο καὶ πού
ἡ Ἑλένη κατόπι ἠθέλησε νὰ τὸ δικαιολογήσῃ. Ἀφοῦ,
καθὼς εἶπαν τότε καὶ τὸ ξαναεἶπαν, τίποτε δὲν ἡμπο-
ροῦσε νὰ τὴν νικήσῃ στὸν ἀγῶνα της, πῶς ἄφισε ἐκεῖ-
νον, πού τοῦ εἶχεν ὑποσχεθῇ ὅτι θὰ εἶνε γιὰ πάντα δι-
κή του; γιατί τοῦγραψε ἓνα γράμμα, ὅπου τοῦλεγε
ὅτι ὅλα τέλειωσαν ἀναμεταξύ τους, γιατί ἐδέχτηκε τὸ
Γιάγκο γιὰ νὰ βρῇ σ' αὐτὸν κάποιο ἀντιπερισπασμό,
γιατί ἔστειλε πίσω στὸ Λασσάλ ὅλα τὰ μικρὰ ἐνθύμια,
πού εἶχεν ἀπ' αὐτὸν καὶ ζητοῦσε νὰ τῆς γυρίσῃ τὰ
γράμματά της; Ἡ Ἑλένη λέει ἐπάνω σ' αὐτὰ. «Ὁ
πατέρας μου καὶ οἱ τυραννισμοὶ του ἀνάγκασαν τὸ χέ-
ρι μου νὰ τὸ γράψῃ.»

Καὶ ὅμως φαίνεται, ὅτι αὐτὸ δὲν ἦταν ἀλήθεια. Μό-
λις ὁ Λασσάλ ἔλαβε τὸ γράμμα της, πού δὲν ἠθέλε νὰ
τὸ πιστέψῃ, ἔστειλε τὸ Ρυστόδ καὶ ἓνα ἄλλο φίλο του
ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ στόμα τῆς Ἑλένης τὰ τελειω-
τικὰ λόγια της. Αὐτὴ ἀντὶ νὰ φωνάξῃ τὸν πόνο της,
τὸν ἐρωτᾷ της, ἀποκρίθηκε ξερὰ στὸ Ρυστόδ, ὅταν τῆς
ἐρώταται μὴ τελευταία συνέντευξη: «Ἐἴνε ἀνωφελο
νὰ ἔλθῃ ὁ Λασσάλ καὶ νὰ μὲ μιλήσῃ δυὸ ὥρες. Μι-
λάει τόσο!»

— Μὰ οἱ ὄρκοι σας;

— Οἱ ὄρκοι μου ἦταν καλοὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ.

Ὁ Λασσάλ τώρα ἔχει πειστῇ πιά ὅτι ἐπροδόθηκεν ἡ
πίστις του, ὅτι ἐκείνη δὲν εἶνε παρὰ μιὰ «κοιμή», ἀνέ-
ξια τῆς ἀγάπης του, ὅτι τὸν περιπαίξε. Τὰ ἴδια αὐτὰ
πράγματα τὰ ἔγραψε καὶ στὸν Ντέννιγκες νὲ βασιεῖς
φράσεις καὶ ἔστειλεν ἓνα παρόμοιο γράμμα καὶ στὸ
Γιάγκο. Ἄν καὶ σ' ὅλη του τὴ ζωὴ ὁ Λασσάλ εἶχε πο-
λεμήσῃ τὴ μονομαχία, τώρα ὅμως εἶχε προκαλέσει δυὸ
ἀνθρώπους γιὰ νὰ κτυπηθῇ μαζί τους.

Ὁ Ντέννιγκες γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὸ σκάνδαλο ἄφισε
τὴ Γενεύη, ἀφοῦ ὅμως ἐπέισθηκεν ὅτι ὁ Ρουμάνος ὁ
Γιάγκος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ χτυπηθῇ μὲ τὸ Λασσάλ
καὶ γιὰ λογαριασμὸ τοῦ μελλομένου πεθεροῦ του. Ἡ
μονομαχία ἔγινε στίς 29 Αὐγούστου 1864 καὶ ἡ ἡμέρα
τοῦ Γιάγκο βόηκε τὸ Λασσάλ στὸ ὑπογαστρίο. Ἡ Ἑ-
λένη διηγείται, ὅτι δὲν περίμενε τέτοιο ἀποτέλεσμα, πα-
ρὰ ἀπεναντίας τὸ θάνατο τοῦ Ρουμάνου, πού δὲν ἤξερε
καθόλου ἀπὸ ὅπλα, ἐνῶ ὁ Λασσάλ ἦταν δυνάτος σκο-
πευτής. Στὸ βιβλίον της μάλιστα γράφει. «Μέσα στὴ
σύγχυση πού θὰ ἐπικρατοῦσε, ἐτοιμαζόμουν νὰ φύγω
γιὰ νὰ τὸν συναντήσω.» Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ ἀποτέλε-
σμα δὲν τὴν ἐσυγκίνησε καὶ πολὺ, μολονότι θέλησε νὰ
παραστήσῃ γιὰ μεγάλη τὴ λύπη της. Ἄν πιστέψουμε
μάλιστα τὸν Ἑρδενγκ «τὴν ἄλλη μέρα τῆς μονομαχίας
ὁ Ρουμάνος ἔπεσε μαζί της μέσα σὲ αὐτὸ τὸ ἀνέξισ-
το»

κάτω από τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου, ὅπου ἔχαροπα. λενεν ὁ Λασσάλ.»

Σὲ δύο μέρες ἀπὸ τὴ μονομαχία ὁ Λασσάλ ἐξεψύχησε, μέσα σὲ τρομεροὺς πόνους, σὲ ἡλικία τριάντα ἐννέα χρονῶν καὶ πέντε μηνῶν.

Σὲ ὅλη τὴ Γερμανία ἐκφώνηκε μιὰ φωνὴ λύπης. Πέθανε ὁ Λασσάλ!

«Ποῦ εἶνε, ἔγραψεν ἡ Σοφία Χάτζφελντ, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἤξερε νὰ θαδίῃ μὲ σταθερὸ δῆμα στὰ ἐπικίνδυνα μονοπάτια; Ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶχε τόσο καθαρὴ ἰδέα καὶ γιὰ τὶς πρὸ δύσκολες καταστάσεις, ποὺ ἡ τόλμη του εἶχε γιὰ διάση τὴν πεποίθησιν στὸν ἑαυτὸ του καὶ ποὺ πωρόσερνε τὰ πλήθη μὲ τὴν ὁρμὴ τοῦ λόγου του! Οἱ κραυγὲς τῶν ἀντιπάλων του δὲν τὸν ἐτρόμαζαν καθόλου. Δὲν ἔχανε τὸ θάρρος του καθόλου καὶ ὅταν δὲν ἐκαταλάβαιναν τὰ σχέδιά του, τὶς ἐπιθυμίες του καὶ οἱ ἀνίδεοι ἐγόγγυζαν. Ἀλλοίμονο, ποῦ εἶνε!»

Ἡ Ἑλένη ντὲ Ντέννινγκες βλέπει τότε, ὅτι ἔχει ἐκτεθῇ στὴν ἐκδιζητικὴ μαγία ὅλων ὅσοι κλαῖνε τὸ μεγάλο ἄνθρωπο. Τὴν κατηγοροῦν ὅτι εἶνε ἡ αἰτία τοῦ τραγικοῦ τέλους του. Δὲν ἔχουν λόγια ἀρκετὰ θαριὰ γιὰ νὰ τὴ στιγματίσουν. «Πρέπει νὰ μαστιγωθῇ, ἔγραψεν ὁ Γεώργ. Ἐρβεγκ, ἡ κόρη αὐτὴ ἀπὸ μάρμαρο, ἢ πρὸ σὺστα ἀπὸ λάσπη!»

Σὲ μιὰ προκήρυξη ὁ Πρόεδρος τῆς γενικῆς Ἐταιρίας τῶν Γερμανῶν ἐργατῶν ξανάλεγεν ὅλη τὴν ἱστορίαν καὶ πῶς ἡ Ἑλένη ἢ «κοινὴ» αὐτὴ καταδύωξε τὸ Λασσάλ μὲ τὸ καταραμένο πάθος τῆς. Ἡ πρόσκλησις τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Γερμανῶν δημοκρατικῶν γιὰ ν' ἀκαλοιδήσουν τὴν κηδεῖα ὅλοι οἱ πολῖτες τῆς Γενεύης ἔχει πρὸ θαριὰ λόγια. «Ἐπεσε θῦμα μιᾶς τρομερῆς προδοσίας. Ἐνέδρα!» Ἡ πολιτικὴ ἀρπάχτηκεν ἀπὸ τὸ νεκρὸν αὐτόν. Στὰ 1873 ὁ Τέλκερ σ' ἓνα βιβλίον του μᾶς δεικνύει ὅτι δὲν πρόκειται καθόλου γιὰ ἐρωτικὴ ἱστορίαν, ἀλλὰ γιὰ μιὰ ἀτιμὴ συνωμοσίαν. «Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Λασσάλ ὕψαναν ἑλὴ τὴ μηχανογραφίαν, ὅπου ἐπιάστηκε, καὶ ἐκράτησαν ὅλες τὶς κλωστὲς τῆς αἱματομένης αὐτῆς τραγωδίας.» Γιὰ ν' ἀπαντήσῃ στὶς κατηγορίας αὐτὰς ἡ Ἑλένη ἐτύπωσε τὴν πρώτην διήγησιν τῆς ὕστερ' ἀπὸ δέκα πέντε χρόνια — στὰ 1879— καὶ στὰ 1910 τὴν ξανατύπωσε λίγο ἀλλαγμένην.

Καὶ ὅμως ὁ Λασσάλ στὸ τελευταῖον γράμμα, ποὺ τῆς ἔστειλε, τῆς ἔγραφε: «Ἡ κατάρα μου νὰ σὲ ἀκολουθῇ ἴσως τὸν τόφον σου.» Ἡ Σοφία ντὲ Χάτζφελντ ἐπεριμάζεψε τὴν κραυγὴ αὐτὴ τοῦ μίσους. «Δὲ θέλω, ἔγραφε, νὰ γίνῃ ὁ γάμος τῆς μὲ τὸ Γιάγκο ντὲ Ρακοβίτς, τὸ δολοφόνον. Πρέπει νὰ δημοσιευθῇ ἓνα φυλλάδιον, ποὺ νὰ φανερώσῃ τὸ Ἰσκάνταλον καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἔνωσιν αὐτὴν.» Ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Κάρολ Μάρξ νὰ γράψῃ τὸ φυλλάδιον αὐτό. μὰ ἐκεῖνος ἀρνήθηκε. Τὸ ἐζήτησε τότε ἀπὸ τὸν Βερνάρδο Μπέκερ, ποὺ ὁ Λασσάλ στὴ διαθήκην του τὸν εἶχεν ὑποδείξει γιὰ διάδοχόν του στὴ διεύθυνσιν τῆς «γενικῆς Ἐταιρίας τῶν Γερμανῶν ἐργατῶν». Μὰ τὸ φυλλάδιον, ὅταν ἐδημοσιεύθηκεν εἶχε πρὸ πάντων κρίσεις γιὰ τὸ Λασσάλ καὶ προσβολὰς κατὰ τῆς Σοφίας ντὲ Χάτζφελντ. Ἀμέσως ὁ Λήμπκνεχτ, ὁ Μπέμπελ τὶς υἱοθέτησαν καὶ τὶς ἐχρησιμοποίησαν ἐναντίον τοῦ Χάσσελμαν, τοῦ Χάξενκλεβερ, τῶν ὁπαδῶν τοῦ Λασσάλ. «Ὅταν ὅμως τὰ δύο κόμματα ἐφιλιώθηκαν, ἐτράβηξαν ἀπὸ τὴν κυκλοφορίαν τὸ φυλλάδιον.

Μ' ὅλα αὐτὰ ὁ γάμος ἔγινε λίγους μῆνες ὕστερ' ἀπὸ τὸ δρᾶμα. Πρώτος ἀπὸ συμπόθειας, λέει ἡ Ἑλένη, ἐπειδὴ ὁ Γιάγκο ἐπέθανε στητικῶς, καὶ ὄχι γάμος γιὰ

τὰ χοῖματά καὶ ἀπὸ προδοσίαν, καθὼς ἔγραψαν. Ὑστερ' ἀπὸ πέντε μῆνες ὁ θάνατος ἐχώρισε τοὺς νύπαντρους καὶ ἡ νέα χήρα δὲν ἐτήρη μὴτε πεντάρα ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀντρός τῆς. μὰ παρουσίαν ὅλο ἀπὸ γυναικοτροφεῖαν.

JEAN DE LIGNIÈRES

„ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΧΩΡΙΣ ΡΥΘΜΟ“

Εὐλογημένο τὸ χέρι σου, ποὺ κρατεῖ τὴ λαμπάδα καὶ φωτίζει τὸν ἀνηφορικὸ δρόμον τῆς ζωῆς μου. Καὶ τρισευλογημένη ἡ γλῶσσα ποὺ στὶς ὥρες τῆς θλίψεως μου κώπων με ξεκουράζει γλυκοψιθυρίζοντας: «Ἔλα τὸν ἀνηφορικὸ δρόμον σου σταθερὰ καὶ περὶ φαναν. Κρατῶντας κερφαμένα πάντα τὰ μάτια σου στὸ εἰκόνημα τῆς Μεγάλης Ἐγκατέστησης, μάζεψε τὸ μέλι ἀπ' ὅλα τὰ λογιόδια τῆς νησιώτικης Ζωῆς καὶ τοῦ νησιώτικου Λόγου. Κ' ἔχει τέτοια μυρωδιὰ καὶ τέτοια γλυκά τὸ μέλι, ποὺ τρυγᾷς ἀνήμερα στοὺς βράχους τῆς μικρῆς μας πατρίδας!»

Ἀκούσαςτος γυναικόλογος, μάζεψε ἀπὸ τὰ γραφικὰ μας περιγὰλια τοὺς ἀναστεναγμοὺς τῶν καραβιῶν ποὺ τοὺς φέρονον τὰ κύματ' ἀπὸ τὰ πέλαγα καὶ τοὺς ἀπιδρώνουν ἐκεῖ. Μυρῖζε μ' ἀληθυσίαν τὴν ἀρμύραν τῶν θαλασσοβυγμένων βράχων, ποὺ στεφανώνουν σὰν ἀγριολούλουδα τὸ νησί μας. Ἀφουγκράζου τὰ τραγοῦδια τῶν μισερῶν, ποὺ τραγοῦδουσι οἱ φουρτουνασμένες θάλασσες. Κ' ἔχου ἕστερα τρεχάτες σιμὰ μου καὶ γέμνε τὰ στήθη μου καὶ ξανατραγοῦδα μου τα. Ἡ φωνὴ σου τίτες θάχῃ τὸ γλυκασμό, ποὺ ἀφίγει στὶς ἀγριπνες ψυχὰς τὸ νυχτερινὸ κελιάδην τῆς δονιού. Τὰ φλογόβολα, σ' ἡψιδιού, μάτια σου θὰ συνοδεύουν καὶ ἐκεῖνα τὴ μουσικὴ σου μὲ τὴ δική τους μουσικὴ. Ἐμπρός, καλὲ μου».

Κ' εὐλογημένη ἔρτα φρονεῖς ἡ φωνὴ σου, ποὺ δὲν παύει νὰ στέλλῃ στὴν ψυχὴ μου αὐτοὺς τοὺς ἀχούς: «Ἐῖμαστ' ἐμεῖς παιδιὰ τοῦ βράχου καὶ τῆς θάλασσας, μὴν τὸ ξεχνᾷς. Κ' ἐμὲς τοὺς στεναγμοὺς μας δὲν τοὺς ἀκούσαν πεδιάδες χρυσῆς ἀπὸ τὰ στάχια καὶ κύματι καταπράσινοι. Τοὺς ἀντιλάλησαν βράχοι ἔξω καὶ τοὺς τραγοῦδῃσε τὸ θαλασσινὸ τῆγερ. Μέσα στὸ αἷμά μας, καὶ μέσα στὴς θαλασσόχαρτες φυλῆς μας τὸ αἷμα, βροῖσεις ἄφθονη τὴν ἀρμύραν τοῦ γιαιλοῦ. Ἐῖμαστε φυλὴ ταξιδιάρων καὶ φυλὴ ἀκρινῶν, φυλὴ βοιτηχτῶν καὶ φυλὴ μικροζενιτεμένων. Δὲ σινεῖθιζε τὸ μάτι μας στὴν πλούσιαν πρασιναῖαν τοῦ λιβαδιοῦ καὶ οὔτε τ' ἀπέραντο δισος μᾶς μίλησε βασιλὴ στὰ σωθικά. Τὴ μουσικὴ μας τὴν ἐμάθαμε ἀπὸ τὰ κρογυαλιοῦ τὴ λαλιὰ καὶ ἀπὸ τὴ φλογίαν τοῦ ἀνέμου, ποὺ ψοφιδώνει τὸ παννὶ τοῦ καραβιοῦ καὶ τὸ φλόκον τῆς βάρκας. Καὶ μονάχα κατὰ ταπεινὰ χαμικλάδα, σκορπισμέν' ἀνάμεσα σὲ κατσάβραχα, μᾶς ποτίσανε τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν γλῶσσάν. Βοσσοὶ μὲ φλογερεὶ δὲν ἀναταράζανε ρυθμικὰ τὸν ἀέρα τῶν νησιῶν μας καὶ βοσκοποῦλες δὲ γλυκοχαϊδέσανε μὲ τὰ φτερά τοῦ τραγοῦδιοῦ τοὺς τῆς βροῖσης τὸ κροστῆλι Σ' ἐμὲς νὰ ποῖλα ξενιτεμένα καὶ γεροῦλοι θαλασσοδαρμένοι συνταυριάζανε τὰ παθητικὰ διστιχὰ τοὺς μὲ τοὺς κοιτιχοῦ τῆς ρυθμικῆς ζίνησης καὶ νησιωτικοῦ ἡλιοκαμένους ἀπαθανάτισαν τὸν «μικρὸ χωρισμό» μὲ τὰ παραπονιάρικα κελιάδην τους. Τραῦ τὸ δρόμον σου, καλὲ μου, πρὸς τὰ κρογυαλῖα ποὺ ἀντιλαλοῦν αὐτὰ τὰ μουσικὰ παράπονα καὶ μὴν παύῃς νὰ τρυγᾷς τὸ νόστιμο-νησιώτικον μέλι, ποὺ κρατοῦν τὰ σεμνὰ λουλουδάκια τὰ ψυτρωμένα ἀνάμεσα στοὺς βράχους τῆς μικρῆς μας πατρίδας».

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΑΔΗΣ